

Å l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d s

N:o 34/1950.

framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående folkskolnämnder i landskommunerna uti landskapet Åland.

Vid plenum den 3 mars 1950 har Landstinget enhälligt förkastat landskapsnämndens framställning med förslag till landskapslag angående folkskolnämnder i landskommunerna uti landskapet Åland, men samtidigt likaså enhälligt på förslag av landstingsmannen Häggblom beslutat uppdraga åt landskapsnämnden att till höstsessio- nen i år inkomma till Landstinget med förslag till landskapslag i ämnet. Vid behandlingen av landskapsnämndens framställning i Landstinget uttalade lagutskottet i sitt betänkande bl.a., att på- bjudande av i framställningen avsedda obligatoriska folkskolnämnder i landskapets landskommuner innebär överorganisation och i anseen- de därtill samt, då folkskolnämndernas verksamhet kan tänkas bliva för kommunerna ekonomiskt betungande, föreslog utskottet att lag- förslaget måtte förkastas. Huvudorsaken till utskottets förslag om förkastande var således, att utskottet ansåg tillsättande av folkskolnämnder obehövt. Stora utskottet åter säger i sitt betänkande, att en lagstiftning om folkskolnämnder bör komma till

stånd, enär redan åtta kommuner i landskapet funnit det behöfligt och ändamålsenligt att tillsätta dylika nämnder, och det under sådana förhållanden är nödvändigt att genom lag enhetligt reglera deras arbete så, att envar nämnd vet, vilka ärenden den äger taga befattning med. Utskottet ansåg dock, att landskapsnämndens lagförslag bör förenklas, och nämndernas åligganden i väsentlig grad inskränkas. Utskottet föreslog därpå, att ett av detsamma godkänt förslag till landskapslag i ämnet måtte godkännas. Utskottsförslaget överensstämmer i övrigt med landskapsnämndens förslag, men har utskottet strukit ur det sistnämnda 4 § 3 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. samt punkterna 1, 2, 3, 4, 8, 10 och 11 från 8 §. Dessutom har utskottet i 1 § infört en sådan ändring, att folkskolnämnd skall inrättas blott i landskommun med flera än en skola, samt i 2 § att folkskolnämndens medlemmar i regeln böra tillhöra folkskoldirektionen.

Då Landstinget i sitt beslut icke givit några som helst direktiv angående eventuella förenklingar av lagförslaget och inskränkningar av folkskolnämndernas befogenheter, har det för landskapsnämnden icke varit lätt att veta, "i vilken ända början skall göras", då landskapsnämnden gått in för fullgörandet av det uppdrag

Landstinget givit. Enär likväl landskapsnämnden erfarit, att stora utskottets ovanrelaterade förslag uppgjorts under sakkunnig medverkan av folkskolinspektorn i landskapet Åland samt de landstingsmän, vilka äro folkskollärare, har landskapsnämnden till grund för sitt nya förslag lagt stora utskottets förslag. Landskapsnämnden har därvid ingått i granskning av de ändringar och strykningar, som vidtagits beträffande landskapsnämndens förslag. Bestämmelserna om att folkskolnämnd skulle inrättas blott i kommun med flere än en skola, samt att folkskolnämndens medlemmar i regeln skola tillhöra folkskoldirektionerna, kan landskapsnämnden ej godkänna. Om folkskolnämnderna anses nödvändiga, så bestå deras uppgifter oberoende av, om det i kommunen finnes en eller flere skolor. Folkskoldirektionernas medlemmar böra i allmänhet icke tillhöra folkskolnämnderna, vilka ju komma att intaga en förmedlande ställning mellan såväl de kommunala myndigheterna och folkskoldirektionerna, som mellan de sistnämnda och lärarna samt allmänheten. I objektivitetens intresse kan det ej anses lämpligt, att folkskolnämnd kanske till största delen består av medlemmar i folkskoldirektionerna. Vidkommande de strykningar stora utskottet företagit kan landskapsnämnden gå med på, att 4 § 3 mom., 6 §

1 mom. samt punkterna 1, 8, 10 och 11 i 8 §. utgå. Det övriga, som av stora utskottet strukits, anser landskapsnämnden vara av sådan vikt, att detsamma bör bibehållas i landskapslagen. Folkskolnämnden skall enligt 5 § 1 mom. utgöra en sådan instans, till vilken de vid kommunens folkskolväsende anställda kunna vända sig med önskemål beträffande skolan och närmast hans eget arbete. Det har ännu på allra senaste tiden förekommit oenighet mellan kommunala myndigheter och lärare angående erläggande av vederlag för lärares naturaförmåner, och där skulle folkskolnämnden förvisso haft en uppgift att tillrättalägga missförhållanden. Detta blott för att taga ett exempel.

I punkterna 2, 3 och 5 av landskapsnämndens tidigare förslag har skolnämnderna åvälvts bl.a. övervakningen av skolornas lösa och fasta egendom, långväga elevers skjutsning och inkvartering samt läropliktens regelbundna fullgörande. Det beviljas årligen stora summor av landskapsmedel bl.a. för skolbyggnadernas underhåll. Det har bevisligen förmyndats mot skyldigheten att underhålla skolbyggnaderna, varför det vore på sin plats, att ett särskilt organ funnes, som hade till uppgift att övervaka den riktiga användningen av kommunala och landskapsmedel samt att egendomen be-

hörigen vårdas. Angående långväga barns skjutsning och inkvartering vill landskapsnämnden blott hänvisa till det aktuella fall, som nyligen relaterades i tidningspressen. Också beträffande skolbarnens skjutsning och inkvartering bör det finnas ett övervakande organ, ty dessa frågor äro nog icke överallt tillfredsställande ordnade. Läropliktens regelbundna fullgörande slutligen utgör grunden för det nuvarande skolsystemet, och det är väl icke på något sätt skäl att ur en sådan lag, varom nu är fråga, utesluta ett stadgande om övervakning av det regelbundna fullgörandet av förenämnda plikt.

Hänvisande till förestående samt till motiveringen i landskapsnämndens framställning N:o 12/1950 får landskapsnämnden vördsamast förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående folkskolnämnder i landskommunerna uti landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas.

1 §.

I landskommun skall för folkskolväsendets enhetliga ledning finnas en folkskolnämnd, som utses av kommunalfullmäktige för tre

är i sänder.

Beträffande val av folkskolnämnd gäller, vad om val av kommunala nämnder är stadgat.

2 §.

Till folkskolnämnd höra minst fem medlemmar, av vilka minst en bör vara lärare. Före valet skall kommunens folkskollärare beredas möjlighet att göra framställning därom, vilken lärare, som skall inväljas till medlem i nämnden.

De medlemmar, vilka inväljas i folkskolnämnden, skola vara personer, som intressera sig för folkskolans bästa.

3 §.

Folkskolnämnden väljer inom sig för ett år i sänder ordförande och viceordförande samt vid behov andra funktionärer. Om valet skall folkskolinspektorn i landskapet Åland meddelas.

Medlem, som är lärare, tjänstgör som sekreterare i händelse folkskolnämnden icke annorlunda besluter.

4 §.

Folkskolnämnden sammankallas av ordföranden eller, vid förfall för honom, av viceordföranden så ofta ärendena det påkalla. Folkskolnämnden bör ofördröjligen sammankallas, då ordföranden i kom-

munalfullmäktige eller i kommunalnämnden eller folkskolinspektorn

sådant påyrka.

Folkskolnämnden bör fastställa, huru kallelse till sammanträde skall äga rum.

5 §.

Envar, som är anställd vid kommunens folkskolväsende, är berättigad att skriftligt för folkskolnämnden framlägga önskemål beträffande skolan och närmast hans eget arbete.

Folkskolinspektorn och företrädare för kommunalfullmäktige, kommunalnämnden samt skolläkaren äga vid folkskolnämndens sammanträden yttranderätt men ej rösträtt.

6 §.

Folkskolnämnden är beslutförför, då minst tre medlemmar äro närvarande vid sammanträdet.

7 §.

Folkskolnämndens beslut skola antecknas i protokoll.

8 §.

Folkskolnämnden äger följa, övervaka och leda folkskolväsendet i kommunen med beaktande av dess enhetlighet och i detta syfte:

- 1) övervaka bränsleförbrukningen i skolorna, minst en gång i

året avsyna den fasta och den lösa egendomen i varje skola, varvid genom jämförelse med kommunens förefintliga förmögenhetsförteckningar och genom anteckning i protokollet utredas, i vilket skick skolbyggnaderna, inventarierna, undervisningsmaterielen, lärare- och elevbiblioteken, skolträdgården och lärarnas odlingsjord befinna sig, samt vilken egendom som förkommit eller förstörts, ävensom i stöd av besiktningen för kommunalnämnden förelägga förslag om de åtgärder ärendet påkallar;

2) tillse, att skolbespisningen är väl ordnad samt att mindre bemedlade elever i tillräcklig grad understödas, ävensom övervaka långväga elevers skjutsning och inkvartering;

3) övervaka, att förteckningarna över läropliktiga barn föras med omsorg och att läroplikten regelbundet fullgöres samt att direktionerna till landskapsnämnden anmäla alla dövstumma och blinda, som uppnått skolåldern, så att för dem i tid ordnas nödig undervisning;

4) åtminstone en gång i året sammankalla kommunens lärare och medlemmarna av direktionerna till gemensamt sammanträde för att rådöra om frågor, som angå folkskolväsendet, samt lärarna till gemensamt sammanträde för att besluta om de läroböcker, som skola an-

vändas i kommunens folkskolor, uppgöra sammanträdets program och utse ordförande samt i god tid underrätta folkskolinspektorn om sammanträdet;

5) för kommunalfullmäktige bereda ärenden angående folkskolan, granska de olika skolornas förslag till utgiftsstat samt bilägga utlåtande om dem ävensom på anfordran av kommunalfullmäktige, kommunalnämnden, folkskolinspektorn och landskapsnämnden avgiva utlåtanden och utredningar i ärenden angående kommunens folkskolväsende;

6) i ärenden, som beröra folkskolans distriktsindelning och planeringen av läropliktens verkställighet, tjänstgöra som det utskott, varom är särskilt stadgat angående verkställighet av lagen om läroplikt;

7) i stället för direktionen handlägga ärenden, vilka angå tre eller flere skolors gemensamma lärare eller timlärare, så ock utgöra direktion vid organiseringen av gemensam dagfortbildningsundervisning för flere skoldistrikt; samt

8) på allt sätt främja kommunens folkskolväsende och taga de initiativ detta kräver, samt före den 15 februari till kommunalnämnden och folkskolinspektorn inlämna berättelse över sin verk-

samhet under det föregående kalenderåret.

9 §.

Ärenden, som behandlas av folkskolnämnden, beredas av sekreteraren.

Mariehamn den 9 november 1950.

På landskapsnämndens vägnar.

Lantråd

Viktor Strandfält
Viktor Strandfält.

Landskapssekreterare

Ch. Stermbom
Ch. Stermbom.